

ПЪРВИТЕ ДОГОВОРИ

Катастрофалните последици от Втората световна война и постоянната заплаха от конфронтация Изток-Запад превръщат помириенето между Франция и Германия в основен приоритет. Споделянето на промишлеността за въглища и стомана между шест европейски държави, установено с Договора от Париж от 1951 г., е първата стъпка към европейска интеграция. Римските договори от 1957 г. укрепват основите на тази интеграция и подкрепят идеята за единно бъдеще за шестте европейски държави.

ПРАВНИ ОСНОВАНИЯ

- Договорът за създаване на Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС), известен още като „Договорът от Париж“, е подписан на 18 април 1951 г. и влиза в сила на 25 юли 1952 г. За първи път шест европейски държави приемат да поемат по пътя на интеграцията. Този Договор дава възможност да се положат основите на Общността чрез създаване на изпълнителен орган, известен като „Върховен орган“, на Парламентарна асамблея, на Съвет на министрите, на Съд и на Консултативен комитет. Сключен за ограничен срок от 50 години, в съответствие с член 97 от него, Договорът за ЕОВС изтича на 23 юли 2002 г. Съгласно Протокола (№ 37), приложен към договорите (Договор за Европейския съюз и Договор за функционирането на Европейския съюз), нетната стойност на активите на ЕОВС при прекратяването на нейното съществуване се разпределя за научноизследователски дейности в секторите, свързани с индустрията за въглища и стомана, чрез Изследователски фонд и научноизследователски фонд за въглища и стомана.
- Договорите за създаване на Европейската икономическа общност (ЕИО) и на Европейската общност за атомна енергия (известна като „Евратом“), известни още като „Римските договори“, са подписани на 25 март 1957 г. и влизат в сила на 1 януари 1958 г. За разлика от Договора за ЕОВС, Римските договори са сключени „за неограничен срок“ (член 240 от Договора за ЕИО и член 208 от Договора за Евратом), което им придава почти конституционен характер.
- Шестте държави основателки са Германия, Белгия, Франция, Италия, Люксембург и Нидерландия.

ЦЕЛИ

- Заявените намерения на учредителите на ЕОВС са, че тя трябва да бъде едва първият етап по пътя, водещ към установяването на „европейска федерация“. Общият пазар на въглища и стомана трябва да позволи провеждането на експеримент на формулата, която постепенно да се приложи и в други икономически сфери, като крайната цел е постигането на „политическа“ Европа.

- Европейската икономическа общност има за цел създаването на общ пазар, основаващ се на четирите свободи на придвижване, а именно: на стоки, хора, капитали и услуги.
- Целта на Евратом е координиране на доставките на дялящи се материали и на научноизследователските програми за използване на ядрената енергия за мирни цели, които вече са били провеждани или подготвяни в държавите членки.
- Преамбюлите на трите Договора разкриват единство на целите зад създаването на Общностите, а именно убеждението, че държавите в Европа трябва да работят заедно, за да изградят едно общо бъдеще, тъй като само това би им позволило да контролират своята съдба.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Европейските общности (ЕОВС, ЕИО и Евратом) се раждат в бавния напредък на идеята за Европа, която е тясно обвързана със събитията, разтърсили континента. Веднага след Втората световна война основните промишлени сектори, и по-специално стоманената промишленост, се нуждаят от реорганизация. Бъдещето на Европа, застрашено от конфронтация Изток-Запад, превръща помирението между Франция и Германия в основен приоритет.

1. Призивът на Робер Шуман — френския министър на външните работи, на 9 май 1950 г. може да се счита за изходна точка за Общността. По онова време изборът именно на въглищата и стоманата има силно символично значение: Всъщност в началото на 50-те години въглищата и стоманата са жизненоважни индустрии, които са в основата на мощта на всяка държава. В допълнение към очевидните икономически ползи, обединяването на френските и германските ресурси трябваше да отбележи края на противопоставянето между двете държави. На 9 май 1950 г. Робер Шуман заявява: „Обединението на Европа няма да стане изведнъж или според някакъв специален план. То ще бъде изградено чрез конкретни постижения, които първо създават чувство на същинска солидарност“. Въз основа на този принцип Франция, Италия, Германия и страните от Бенелюкс (Белгия, Нидерландия, Люксембург) подписват Договора от Париж, чиито основни акценти са:

- свободно движение на продукти и свободен достъп до производствените мощности;
- постоянно наблюдение на пазара с цел избягване на неговото изкривяване, което би могло да доведе до въвеждането на производствени квоти;
- спазване на правилата на конкуренцията и прозрачност на цените;
- подкрепа за модернизирването и преустройството на сектора на въглищата и стоманата.

2. След подписването на договора, при все че Франция се противопоставя на възстановяването на германските национални военни сили, Рене Плевен предвижда създаването на европейска армия. Предвиждано е Европейската отбранителна общност (ЕОО), договорена през 1952 г. да бъде съпроводена от политическа общност (ЕПО). Двата проекта са изоставени, след като Националното събрание на френската република отказва да ратифицира договора на 30 август 1954 г.

3. Усилията за задвижване на процеса на европейската интеграция след неуспеха на ЕОО приемат формата на конкретни предложения на конференцията в Месина (през юни 1955 г.) относно митническият съюз и атомната енергия. Предложенията водят до

подписване на Договора за ЕИО и Договора за Европейската общност за атомна енергия, известен като Договора за Евратом.

а. Разпоредбите на Договора за ЕИО предвиждат, наред с другото:

- премахване на митата между държавите членки;
- установяване на обща митническа тарифа по отношение на трети държави;
- установяване на обща политика в областта на селското стопанство и транспорта;
- създаване на Европейски социален фонд;
- създаване на Европейска инвестиционна банка;
- развитие на по-тесни отношения между държавите членки.

За постигането на тези цели Договорът за ЕИО залага ръководни принципи и определя рамката на законодателните дейности на институциите на Общността. Те включват общи политики: обща селскостопанска политика (членове 38—43), транспортна политика (членове 74 и 75) и обща търговска политика (членове 110—113).

Общият пазар трябва да позволи свободно движение на стоките и мобилност на производствените фактори (свободно движение на работници и предприятия, свобода на предоставяне на услуги и свободно движение на капитали).

б. Договорът за Евратом си поставя силно амбициозни цели, включително „бързото установяване и развитие на ядрената енергетика“. На практика, обаче, поради сложния и деликатен характер на ядрения сектор, който засяга жизненоважни интереси на държавите членки (отбраната и националната независимост), се налага амбициите на Договора за Евратом да бъдат ограничени.

4. Споразумението относно някои общи институции, подписано и влязло в сила заедно с Римските договори, предвижда обща Парламентарна асамблея и общ Съд. Остава само сливането на изпълнителните органи, и Договорът за създаване на единен Съвет и единна Комисия на Европейските общности от 8 април 1965 г., известен като „Договора за сливане“, заедно със Споразумението от 9 април 1965 г., завършват обединяването на институциите.

От този момент нататък се подчертава предимството на ЕИО пред секторните общности като ЕОВС и ЕОАЕ. Това е победа за общия режим на ЕИО и неговите институции пред съжителството на две организации със секторни правомощия.

[Petr Novak](#)
[10/2017](#)